

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА КИТАЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**КУРСОВА РОБОТА
З китайської філології**

На тему:

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ
ПОЛІСЕМІЇ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ**

**Коломійчук Богдани Володимирівни
Студентки IV курсу, групи Пкит 06-19
Спеціалізація 035.06 Східні мови та літератури
Філологія (Переклад (китайська))**

Науковий керівник: викл. Нижегородцева Альона Олегівна

Національна шкала _____

Кількість

балів _____ ЄКТС _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали) _____

(підпис) (прізвище та ініціали) _____

(підпис) (прізвище та ініціали) _____

ЗМІСТ

ЗМІСТ	1
ВСТУП	2
Розділ 1. ЯВИЩЕ ПОЛІСЕМІЇ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	4
1.1 Явище полісемії в китайській мові	5
1.2 Типи полісемії	7
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	11
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІСЕМІЇ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	13
2.1 Багатозначність слів та специфіка їх перекладу	14
2.2 Аналіз полісемії на матеріалі китайської новели	21
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	23
ВИСНОВКИ	
АНОТАЦІЯ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	31

ВСТУП

У нашій курсовій роботі ми розглядаємо явище полісемії, історію та причини її виникнення, а також переклад в китайській та українській мовах. Полісемія - це явище, коли одне слово може мати кілька значень. В китайській мові полісемія є дуже поширеним явищем, оскільки китайські ієрогліфи мають багато значень і можуть вживатися в різних контекстах.

У нашій роботі про полісемію ми розглянемо різні аспекти цього явища. Ми дослідимо, як полісемія відображається в різних мовах, як вона пов'язана з культурними особливостями та як може впливати на сприйняття повідомлень. Це важливий елемент мови, який дозволяє економити мовні засоби та збільшує можливості для виразності та точності мовлення. Однак, використання полісемії може призводити до непорозумінь та помилок у сприйнятті повідомлень. Саме тому вивчення полісемії є важливим завданням для лінгвістів та викладачів мов. Також ми розглянемо різні типи полісемії, такі як граматична, лексична та фразеологічна. Ми дослідимо, як полісемія може змінювати смислове навантаження слова та як це може впливати на сприйняття повідомлень.

Вивчення полісемії дозволяє встановити нові тенденції та закономірності у використанні термінів та фахової лексики. Знання про полісемію допомагає уникнути неправильного розуміння тексту та допомагає зрозуміти, яке саме значення має використовуватися в конкретному контексті. Також вивчення полісемії допомагає нам краще розуміти мову, оскільки воно дозволяє нам побачити, як слова можуть мати багато значень і використовуватися різними способами.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що поглиблене вивчення евфемізмів китайської мови допомагає краще зрозуміти китайську культуру та слугує вагомим фактором при комунікації України та Китаю.

Мета дослідження — аналіз впливу табу на формування системи лексичних одиниць сучасної китайської мови.

Досягнення мети передбачає **розв'язання таких завдань:**

1. Визначення головних передумов та причин виникнення полісемії;
2. Встановлення відмінностей та взаємозв'язків між поняттями омонімія та полісемія;
3. Виявити основні способи перекладу полісемії в китайській та українській мовах;

Предметом дослідження слугують полісемічні одиниці китайської мови.

Об'єктом дослідження є приклади полісемії в китайській новелі “Солодкоїжка” (Му Фу Шен).

Під час роботи над даною темою були розглянуті праці Гортнич-Міхалак, Копоріз О., Гром Т., Грибіник Ю. та інших.

У дослідженні використовуються такі **методи:** 1) вивчення й аналіз китайської літератури з проблеми дослідження; 2) зіставний метод;

Теоретичне значення визначається тим, що вивчення полісемії робить внесок в розуміння механізму здійснення ефективного спілкування, а також у вивчення проблем міжкультурної комунікації. Це дослідження розширює уявлення про явище полісемії в китайській мові і може допомогти людям, вивчаючим цю мову, краще зрозуміти особливості цієї мови та сприяти подальшому міжкультурному обміну.

Практичне значення полягає в можливості використання результатів дослідження в практиці перекладу полісемічних одиниць, а також у використанні людьми, що вивчають китайську мову.

Структура роботи: робота складається зі вступу, змісту, двох розділів, чотирьох підрозділів, висновків, списку використаної літератури та анотації.

Розділ 1. ЯВИЩЕ ПОЛІСЕМІЇ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Явище полісемії в китайській мові

Полісемія -- це лінгвістичне явище, коли одне слово має кілька значень. Це може створювати труднощі в розумінні тексту, особливо якщо контекст не вказує на конкретне значення. Кожне з цих значень може бути пов'язане зі своїм контекстом та використовуватися в різних ситуаціях. Зазвичай, полісемія пов'язана з термінами та фаховою лексикою, оскільки в цих галузях слова мають багато значень, які пов'язані з конкретними поняттями.

Для правильного розуміння полісемічних слів важливо враховувати контекст, в якому вони вживаються. Також існують різні методи дослідження полісемії, такі як ієрархічна організація значень та використання лексико-семантичних варіантів слів. ЛСВ є лінгвістична симплексна одиниця і складається з двох частин: формальної, яку представляє звукова форма слова, та змістовної, що включає його тлумачення. Різні класифікації цього процесу існують, вони відрізняються за наявністю спеціальних елементів та взаємозв'язком і програмують певний підхід до вивчення даного явища. (Корж, б.д.).

Термін "полісемія" ввів Бріл у 1897 році. Згодом полісемію пояснювали з різних лінгвістичних точок зору, вкорінених у семантиці. Розглядаючи етимологію терміна полісемія, видається цілком очевидним, що це лінгвістичне явище визначається одночасним існуванням кількох значень для одного терміна. Це твердження підтверджується багатьма науковцями, які вважають полісемію явищем або ситуацією, коли одне слово має багато значень або одна лексема має багато значень.

Багато дослідників розглядають полісемію та омонімію разом, оскільки омоніми -- це слова або форми, які мають багато значень або функцій, водночас дослідники вважають, що багато значень походять від абсолютно різних слів, які в процесі історичного розвитку мови створили одну, єдину форму.

Метод розрізнення омонімії та полісемії є головною перешкодою для лінгвістів. Традиційні підходи стверджують, що основним критерієм розрізнення

полісемії та омонімії є **етимологія**, оскільки омоніми -- це різні слова, а омонімія - це не відношення між значеннями одного і того ж слова, а співіснування кількох слів, що мають власне значення в одній і тій же формі. Одним з головних завдань дослідження полісемії є встановлення відмінностей та взаємозв'язків між поняттями омонімія та полісемія. Омонімія - це явище, коли одне слово має декілька різних значень, які не пов'язані між собою та не мають спільного кореня.

За визначенням **Катфорда**, полісемія -- це явище, коли слово має декілька значень, які близькі за змістом. Іншими словами, носій мови повинен мати чітке розуміння зв'язку між двома або більше значеннями одного слова ().

Полісемія є природним розширенням лінгвістичного поняття у тому ж слові (словосполученні, фразах), різних інтерпретаціях того ж слова або комбінації слів. Зазвичай термін "полісемія" використовують у випадках, коли різні значення слова (інтерпретації) певним чином пов'язані між собою. Це ускладнює проблему полісемії термінів, особливо у випадках, коли вони досліджуються поза текстом чи дискурсом.

Полісемія, або асоціація двох чи більше пов'язаних значень з однією мовною формою, є розповсюдженою в мовах і привертає увагу багатьох лінгвістичних дисциплін (Huan, S., 228). **Когнітивні лінгвісти** інтерпретують значення багатозначних слів на основі традиційних концептуальних структур, оскільки виявлення полісемії пов'язане з концептуалізацією повсякденного життя. На основі когнітивно-лінгвістичного аналізу китайських термінів на позначення частин тіла встановлено, що значення багатозначного слова тісно пов'язані між собою і утворюють прототипну семантичну мережу. Когнітивну лінгвістику визначають як "підхід до мови, який ґрунтується на нашому досвіді про світ, на тому, як ми його сприймаємо і концептуалізуємо". **Когнітивна лінгвістика** -- це модель лінгвістичних досліджень, що ґрунтується на використанні мови і визначається комплексним та неавтономним поглядом на мову. Вона сумісна з вивченням полісемії, а полісемія до цього часу, безумовно, вважалася

центральним питанням когнітивної лінгвістики (Gortych-Michalak, K., & Grzybek, J, с.15).

Очевидно, що вивчення полісемії є фундаментальним для будь-якого семантичного дослідження мови та когніції. Тому полісемію можна розглядати як мережу тісно пов'язаних між собою принципів мови, значення і пізнання. Іншими словами, дослідження полісемії не повинно ігнорувати роль людського пізнання в інтерпретації мовних значень.

1.2 Типи полісемії

У процесі історичного розвитку мови прямі значення зазнають різних внутрішньомовних і позамовних (екстралінгвістичних) впливів, унаслідок чого спостерігається ускладнення їхнього змісту, виникнення переносних (похідних) значень (Корж, С., с.8), пов'язаних із прямими насамперед на основі схожості зорово-акустичних асоціацій. Чимало багатозначних слів у китайській мові розвинули вторинні значення на основі подібності предметів об'єктивної реальності. Наприклад (Chine-culture.com., Б.д.):

- 篮子 lan2zi -- кошик;
- 篮子 lan2zi -- баскетбольна корзина.

Первинне значення слова є прямим, оскільки прямо називає позначуваний предмет. Багатозначність слова розвивається на основі перенесення назви з одного предмета на інший (Гребченко, с.1).

Перенесені значення, які є контекстуально залежними, разом із прямими значеннями утворюють смислові структури слів. Здатність слова мати не одне, а кілька значень, називається полісемією (багатозначністю). Полісемія широко представлена в усіх мовах світу і вважається семантичною універсалією.

Щодо виникнення полісемічних одиниць, то у мовознавстві відомі два основні способи розвитку вторинних значень у полісемії -- ланцюговий та радіальний.

- За ланцюговим типом полісемії наступне значення розвивається з попереднього (Грибіник, Ю., с. 1), часто із значними відмінностями від початкового, і формується логічний ланцюг, що логічно розвивається з попереднього етапу.

Наприклад: 老师 lǎoshī -- 1) вчитель; 1.2) (звернення) шановний.

- У випадку радіальної полісемії початкове значення (Гром, Т. (б. д.), 44) можна вважати центром, з якого відходять радіуси вторинних, похідних

значень. Кожне з таких похідних значень розвивається безпосередньо з початкового, не залежить від попереднього похідного.

Наприклад: 学习 xiéxí -- 1) вчитись; 2) навчання; 3) вивчення тощо.

- Крім того, існує змішаний тип полісемії (радіально-ланцюжкова), де у семантичній структурі слова можна виявити як ланцюгові, так і радіальні зв'язки.

Наприклад: 计划 jìhuà -- 1) план 1.2) плановий 2) проект 3) програма 4) розраховувати

До найпоширеніших способів розвитку полісемії належать метафори (), що передбачають схожість зовнішніх або внутрішніх властивостей, ознак, предметів, процесів тощо. У метафорах відбивається національно-культурна та ментальна специфіка носіїв мови, їхній світогляд і світорозуміння. Тому в метафорах міститься важлива історико-культурна інформація, пов'язана з особливостями життя того чи іншого народу, фактами історичних подій.

Найчастіше метафоричні значення утворюються за стійкими семантичними моделями на кшталт "людина → тварина" (і навпаки), "людина → артефакти" (і навпаки), "предметний світ → рослинний світ" (і навпаки) тощо.

Окрім того, неабиякою кількістю китайських багатозначних слів складають метафори на тему зовнішності, обличчя та тіла. Еталонами краси в китайському менталітеті є ті чи інші явища природи. Людське тіло є найважливішим творінням природи, яка являє собою категорію прекрасного. Краса людини, як правило, асоціюється з образами природи. У китайській мові існує велика кількість порівняльних конструкцій і метафор, що уподібнюють жіночу красу до краси природи: квітки, місяця, снігу, нефриту, листя тощо. Найчастіші метафори, що вживаються в описі краси жінки, ґрунтуються на порівнянні

жінки з квітами або з місяцем. Наведемо приклад полісемії у китайських метафорах, які ми знайшли у новела “Солодкі зубки”:

- 雪肤花貌 xiěfūhuā mào; (розділ 6)

розіб’ємо її на ієрогліфи:

雪 xiě -- сніг, білосніжний, чистити, йде сніг;

肤 fū -- шкіра, м’ясо, поверхневий, прекрасний, грандіозний;

花 huā -- квіти, шовк, фейерверк, малюнок, гарна жінка, рана;

貌 mào -- **зовнішність, форма, вид, поза, достойний, етикет, малювати;**

Отже, цей вираз ми можемо перекласти по-різному: “Білосніжна шкіра і фігура тендітна, як квітка”, “Прекрасна, як квітка і білошкіра, як сніг” або просто “Красуня”. Як бачимо, полісемія грає величезну роль як у розумінні тексту, так і його перекладі. Одна фраза, всього чотири ієрогліфи, можуть повпливати на стиль мовлення, візуалізацію предмету чи людини тощо. Полісемія дає вибір, робить мову пластичною і гнучкою в руках перекладача і автора. Це універсальний інструмент будь-якої мови.

Як в українській, так і китайській мові різні значення одного слова об’єднуються на основі подібності їхньої співвіднесеності та емоційно-експресивної насиченості (Боровикова, Н. А., с.17). Як приклад укажемо на багатозначні дієслова (граматична полісемія), усі значення яких пов’язані між собою за змістом:

- 开门 kāimen -- **відчиняти** (двері);
- 开商店 kāishāngdiàn -- **відчиняти** (магазин);
- 开枪 kāiqiàng -- **розпочинати** стрілянину;
- 开矿 kāikuàng -- **видобувати, розробляти** корисні копалини;

- 开学 kāixué -- розпочинати заняття.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У цьому розділі ми розглянули типи полісемії, приклади на різних фонах (на основі подібності предметів об'єктивної реальності, в метафорах, у дієсловах тощо)

Полісемія - це наявність у слова двох або більше значень, які історично обумовлені або взаємопов'язані за змістом і походженням. Це відрізняється від омонімії, де звукова одиниця має кілька різних значень, які не пов'язані між собою. Лексична полісемія є найбільш поширеною, а граматична полісемія -- це збіг різних граматичних форм однієї лексеми. Полісемія морфем виникає завдяки здібності морфем мати декілька значень, між якими існує семантичний зв'язок.

Полісемія може виникати з різних причин, наприклад, зі зміни значення слова в часі, залежно від контексту, з різних варіацій вимови або зі зміни семантичного поля. Крім того, зміна значення слова може бути викликана культурними чи історичними чинниками, які впливають на сприйняття слова в різних контекстах. Також полісемія може бути викликана браком відповідних слів, які могли б уникнути полісемії.

Це явище існує, оскільки людська мова має обмежену кількість слів, а потреба у вираженні різних ідей та концепцій є нескінченною. Таким чином, одне слово може мати декілька значень, що залежать від контексту вживання та зв'язку з іншими словами. Крім того, полісемія може бути викликана неунікненим процесом еволюції мови, який відбувається через взаємодію з різними культурами та історичними подіями.

Значення як первинний фокус відіграє центральну роль у сфері мови. Водночас різноманітність лексичних значень зростає з потребами повсякденного вжитку. Щоб задовольнити експресивні потреби, мовці вдаються до творення нових слів або до надання тому самому слову додаткових значень. Первісні та розширені значення слова співіснують як в асинхронному, так і в діяхронному періоді, породжуючи явище полісемії. 2 Полісемія передбачає наявність у лексичної

одиниці більш ніж одного значення як у контекстно-залежних, так і в контекстно-незалежних ситуаціях.

Наявність полісемії пояснюється передусім тим, що обмежена кількість мовних одиниць не може точно відобразити необмежену кількість предметів та явищ довкілля. Іноді слово отримує нове метафоричне значення, коли позначається предмет, який вже має загальноприйняте найменування. Це свідчить про те, що багатозначність не виникає лише через економію мовних зусиль, а є наслідком різних факторів, пов'язаних як з номінативною, так і з емоційно-експресивною функціями мови.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІСЕМІЇ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

2.1 Багатозначність слів та специфіка їх перекладу

Значення слів можуть змінюватись з часом і залежати від контексту використання. Це може призвести до утворення нових значень або до зміни значень існуючих слів. Проте, кожне лексичне значення має свої специфічні властивості, які відрізняють його від інших значень того ж слова. Найбільш очевидною формою полісемії є наявність багатьох значень у одного слова. Це універсальне явище в мовах всього світу, і воно відображається в утворенні переносних (похідних) значень, які пов'язані з прямими на основі схожості зорово-акустичних асоціацій. В результаті, слова можуть мати неоднозначні значення, які формують смислові структури слів разом із прямими значеннями.

Сильне емоційне забарвлення китайської мови та літератури зумовлює багату експресивну здатність багатозначних слів. Багатозначні слова перекладаються з китайської мови на англійську послівно, що призводить до помилок перекладу багатозначних слів. Кожне багатозначне слово в китайській мові та літературі має свої емоційні та семантичні особливості. Для багатьох фраз важко пояснити літературний шарм оригінального тексту, використовуючи українські мовні звички, що призводить до проблеми, що контекст є важким для розуміння.

Кожна мовна лексика матиме різні похідні значення, легко виникають проблеми заплутаної структури речення та нечіткого перекладу лексики в перекладі оригінального тексту, і перекладачі не можуть точно передати зміст оригінального тексту.

Багатозначні слова впливають на логіку та раціональність всього перекладу.

Отже, при перекладі багатозначних слів в англійській мові та літературі необхідно застосовувати комплексні та змінні методи перекладу, щоб уникнути перекладацьких помилок.

Розглянемо декілька проблем перекладу даних слів:

1. У синхронному перекладі

Такий переклад багатозначних слів в китайській мові та літературі українською мовою здійснюється за допомогою послівного перекладу. Однак цей метод схильний до помилок при перекладі багатозначних слів зі складним лінгвістичним походженням і складним емоційним забарвленням. Для того, щоб покращити виразність перекладеного тексту, необхідно комбінувати методи перекладу.

У першому розділі ми згадали про термін “граматична полісемія”, і часто прикладами цього явища є дієслова. В українській мові це може бути, наприклад, речення “У двері подзвонили” (ми не знаємо, хто дзвонить в двері); “Вони подзвонили дядьку” (Ми знаємо, хто дзвонив). Чому ж це “граматична” полісемія? Бо у першому випадку дієслово використали у особово-неозначеному значенні, а у другому -- у власне-особовому.

Розглянемо декілька прикладів з новели:

- “吴晚霞不解地问” (У Вань почервонів та невпевнено запитав)
 - 地 de -- суфікс прислівників
- “曾鲤一页一页地读” (Цен Лі читала сторінку за сторінкою)
 - 地 de -- суфікс прислівників
- “那个本地论坛上” (На цьому місцевому форумі)

- 地 dì є іменником і частиною фрази 本地 běndì -- це місце, локальний, місцевий;
- “很多人从全国各地慕名而来” (Багато людей приїжджають з усієї країни)
 - 地 dì є іменником і частиною фрази 全国各地 quánguó gèdì -- уся країна

В даних прикладах різне не тільки вживання у граматичному аспекті, а й навіть звучання одного й того ж ієрогліфа.

У сучасному мовознавстві загально визнаною вважається думка про те, що омонімія належить до числа семантичних універсалій. Вона властива всім мовам і в кожній з них тією чи іншою мірою представлена різними її структурно-семантичними типами.

У китайській мові, яка вважається однією з найбільш омонімічних мов світу, кількість омонімів становить від 10 до 16 % (Ван Хайянь, 2017, с.86) лексичного складу. Це пов'язано, насамперед, зі складовим типом китайської мови. У ньому кожне слово складається не з окремих літер, а зі складів, причому кожен склад теж є словом.

Складова морфема є мінімальною значущою одиницею (далі смисловий поділ не здійснюється), елементарною просодичною смисловою і морфологічною одиницею.

Обмежене число складів призводить до їхньої високої повторюваності, що і є найважливішою причиною великої кількості омонімів. Причому омонімами (同音词 tóngyīncí) вважаються ті слова, які мають однакове звучання, але різне значення. При цьому однакове звучання слова (складу) передбачає один і той самий музичний (етимологічний) тон. Різні тони виступають смислорозрізнявальними ознаками і слугують підставою для виділення різних типів омонімів.

У китайській мові найпоширенішими є односкладові омоніми, властиві, як правило, розмовному стилю:

- 礼 lǐ -- ритуал і 理 lǐ -- справедливість, правота;
- 画 huà -- картина і слово, мова;
- 坐 zuò сидіти і 做 zuò робити;
- 省 shěng -- провінція і 省 shěng -- зберігати.

Двоскладових омонімів значно менше, і використовуються вони переважно в лексиці письмово книжкових стилів, а також у термінологічній лексиці:

- 会话 huìhuà -- діалог і 绘画 huìhuà -- малювання, живопис;
- 树木 shùmù -- дерево і 数目 shùmù число;
- 司法 sīfǎ -- юстиція і 私法 sīfǎ -- приватне право;

Виходячи з усього вище сказаного, можна зробити висновок, що одним з найважливіших факторів, про який слід пам'ятати та приділяти йому належну увагу при перекладі багатозначних слів з китайської мови -- це контекст. Знаючи, що вже було сказано, а що ще буде, синхронні перекладачі мають можливість правильно тлумачити дані слова та якнайточніше передати зміст тексту або фрази.

2. Нові значення вже існуючих слів

Слово перебуває в процесі постійних змін, що стосуються як форми, так і змісту. З'являються нові значення, змінюються значення вже наявних слів (їхній обсяг розширюється або звужується), відходять у небуття

неактуальні для сучасних реалій значення. Проте лексичні значення будь-якого слова, як елементи загальномовної системи, мають достатню самостійність, мають властиві тільки їм специфічні властивості. Це стосується насамперед прямих номінативних значень, які безпосередньо вказують на предмети, явища, властивості, дії, будь-які поняття ().

- 摆 bǎi -- ставити

“她把一只猫摆在桌子上” (Вона поставила кішку на стіл)

хвастатись

“有人喜欢摆阔气” (bǎi kuòqì) (Деяки люди люблять хвастатись)

Ворушити туди-сюди

“毛高兴兴地摆着尾巴” (Котик радісно махав хвостиком туди-сюди)

“大摇大摆地离家出走了” (Впевнено вийшла з дому)

- 吹 chuī -- дути, грати (на духовних інструментах).

“有丁点风吹草动的就通气了” (Ледь ставалась хоч якась зміна, про це одразу ж починали говорити); 风吹草动_fēngchuī cǎodòng -- ледь помітні зміни;

Нове значення: увімкнути (особливо використовується зі словом 电扇 diànshàn -- фен)

3. Переклад технічних термінів

Багато спеціальних термінів мають багатозначність, оскільки кожен з них має свою власну специфіку та зв'язок з основним поняттям і похідними термінами. У цьому випадку можна говорити про радіусні напрями, де головне значення слова є центром, а додаткові значення розходяться від нього, нагадуючи промені. Кожен з цих термінів може мати технічно самостійне значення, але при перекладі до загальнономовної номенклатури необхідно враховувати його основне значення ().

Терміни часто використовуються разом з загальноживаною лексикою, і це також потрібно враховувати при перекладі. Основним принципом перекладу повинен бути підхід, який враховує контекст і технічну специфіку термінів.

Прикладами можуть слугувати багатозначні слова, які ми зустріли при аналізі новели “Солодкі зубки” Му Фу Шен. У якості словника ми використовуємо новий українсько-китайський онлайн словник ().

- 处理 chǔlǐ – розпоряджатися, вирішувати, вести (справи), укладати (угоди), лікувати тощо.

Речення у новелі (3 розділ):

“三四点刚把这群人处理完，要躺一会儿，结果郊县的下级医院又来电话，说有个急诊病人要转院，然后我又跟着救护车去接病人，一来一回就天亮了”

(Вилікувавши цю групу пацієнтів за три-чотири години, вже треба бігти. В результаті дзвонять колеги з меншим досвідом через якогось термінового пацієнта, якого треба перевести до іншої лікарні. А потім я знов допомагаю на станції швидкої допомоги приймати хворих, а там вже і сходить сонце -- ніч пройшла)

Слово 处理 частіше використовується саме у наукових текстах або зустрічається у контексті комерції. Не можна сказати, що люди кожного дня зі своєю родиною та друзями говорять про “ведення переговорів”, “укладання угод” тощо. Саме тому перекладачі, особливо ті, що ще нещодавно були студентами, легко можуть припуститись помилки та неправильно перекласти даний термін, адже з усіх значень, що перелічені у словнику, “лікувати” -- єдиний і один з останніх.

“曾鲤实在没辙，发了个短信问马依依这种情况该如何处理”

(Цен Лі не мала гадки, як бути, у повідомленні Ма І І запитала, як слід **вирішити цю ситуацію**)

Другого разу слово 处理 зустрічається вже у трохи інакшому значенні -- вирішувати (ситуацію, проблему). Таке значення зустрічається у розмовній мові частіше, про що свідчить різниця у контекстах першого і другого прикладу: у першому розповідається про робочий день та зайнятість лікаря-стоматолога, коли як в другому -- проблеми у взаємостосунках головної героїні.

Іноді трапляється, що читач не знайомий з терміном, який використовується у технічній літературі. Тому, при перекладі китайської статті з певної спеціальності, крім словника, необхідно звернутися до спеціалізованої літератури з проблем даної галузі українською мовою. Головна складність у перекладі термінів полягає у необхідності мати достатній рівень знання української термінології, яка використовується у конкретній спеціальності.

Єдиним винятком є випадки, коли в українській мові ще недостатньо розроблена термінологія відповідної галузі. У таких випадках виникає

питання про адекватний переклад термінів, які не мають еквівалентів українською мовою.

Отже, для того, щоб зрозуміти термін у контексті, необхідно спочатку усвідомити, яку роль він відіграє у реченні та який зв'язок має з іншими словами. Потім, скориставшись словником, потрібно знайти основне значення слова та його додаткові значення, і знаходженням відповідного технічного еквіваленту, який відобразатиме певну думку або цілісну картину.

Таким чином, необхідно привласнити термін специфічного значення, що визначається конкретною ситуацією. Після розуміння терміну, потрібно знайти його відповідник українською мовою. При перекладі науково-технічного тексту необхідно звернути увагу на технічну галузь та використовувати відповідну термінологію, яку слід уточнити за допомогою відповідних джерел.

2.2 Аналіз полісемії на матеріалі китайської новели

Пропоную узагальнити все сказане вище і подивитись на конкретні приклади полісемії. Ми зібрали найцікавіші багатозначні слова з усієї новели:

1. 头 tóu - голова (частина тіла), голова (посада), бичок, початок тощо (Lv, Y., с. 47).

a. Розділ 3 -- 耳朵贴着治疗台头枕的皮面 (Вухо притискається до шкіряної поверхні підголівника процедурного столу)

(头枕 tóuzhěn авт. Подголовник)

b. Розділ 10 -- 头号帮凶就是她 (Вона – співучасник номер один) (头号 номер один)

c. Розділ 14 -- 他们心挂两头 (Вони переймаються через “дві голови” (аспекти))

2. 打 dǎ -- бити, дзвонити, грати, чхати тощо.

a. Розділ 7 та 8 -- 打耳光 dǎ ěrguāng -- вдарити по обличчю

b. Розділ 4 -- 打电话 dǎ diànhuà -- дзвонити по телефону

c. Розділ 2 -- 打篮球 dǎ lánqiú -- грати у баскетбол

d. Розділ 2, 8, 17 -- 打喷嚏 dǎ pēntì -- чхати

Також ми знайшли статистику використання слова 打 dǎ у різних фразах. (див Табл. 1) (Hui, E. S., & Hong Gao, H., с.13)

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Ми розглянули чимало прикладів з новели “Солодкі зубки” та на практиці побачили, як важливо чітко розуміти значення та як працювати з полісемією. Також ми провели лінію між терміном “полісемія” та “омонімія”.

Таким чином, полісемія (здатність слова мати кілька значень) та омонімія (звуковий збіг різних слів, не пов'язаних між собою за змістом) -- широко розповсюджені явища в українській та китайській мовах. Виникнення багатозначних слів та омонімів зумовлене природою людського мислення, здатного показувати навколишній світ у його різних взаємозв'язках. У китайській мові слова-омоніми спостерігаються найчастіше в односкладових словах, що зумовлено не лише фонетичною організацією слова, а й морфологічними особливостями китайської мови загалом (передусім специфікою складового ділення). Незважаючи на деякі типологічні риси багатозначних слів і омонімів української та китайської мови, у кожній із мов виявляється їхня специфіка, пов'язана з частотою використання, кількісним складом тих чи інших структурних типів, історією їхнього утворення, уживаністю в тому чи іншому стилі мовлення та ін.

Отже, переклад науково-технічної літератури зі збагненням термінів, які мають багато значень, є однією з найбільш складних та менш розвинених проблем. У світлі сучасних науково-технічних та економічних процесів ця проблема стає особливо актуальною та потребує додаткового вдосконалення. Необхідно розуміти термін не тільки як окреме слово, але як поняття, яке може мати різне значення залежно від контексту, в якому воно використовується. При перекладі важливо враховувати технічну галузь, в якій використовується термін, оскільки він може мати різне тлумачення.

Окрім того, у даному розділі ми виділили декілька груп-прикладів контексту, в якому з'являється полісемія та складнощі перекладу таких слів. Більш того, ми переклали наведені приклади та надали інформацію та поради щодо вирішення складнощів перекладу багатозначних слів у китайській мові та літературі.

ВИСНОВКИ

Полісемія має свої переваги та недоліки. З одного боку, вона дозволяє економити мовні засоби та збільшує експресивність мовлення. З іншого боку, полісемія може призводити до непорозумінь та помилок у сприйнятті повідомлень.

Отже, використання полісемії в китайській мові є дуже поширеним та важливим елементом мовлення. Однак, важливо враховувати контекст та мету комунікації, щоб уникнути непорозумінь та помилок.

Узагалі, полісемія є важливим елементом мови, оскільки дозволяє створювати більш гнучкий та ефективний мовний інструментарій. Однак, її використання повинно бути узгодженим та враховувати контекст та мету комунікації, щоб уникнути недорозумінь та помилок. Крім того, полісемія може мати культурні особливості. У різних культурах одне слово може мати різні значення та конотації. Отже, полісемія є важливим елементом мови, який дозволяє економити мовні засоби та збільшує можливості для виразності та точності мовлення. Однак, використання полісемії повинно враховувати контекст та мету комунікації, щоб уникнути непорозумінь та помилок. Крім того, важливо мати на увазі культурні особливості та конотації слів у різних культурах.

Те, як слова засвоюються, зберігаються і пригадуються в пам'яті, залишається темою широких досліджень. Хоча можна припустити, що доступ до фізичних словників та ментального лексикону здійснюється по-різному, їхні реальні фізичні відмінності та наслідки цих відмінностей продовжують викликати інтерес науковців. Хоча багато зусиль було присвячено обговоренню різниці між полісемією та омонімією в ментальному лексиконі, залишаються питання щодо того, як багатозначні слова з різними розширеннями репрезентуються у свідомості. Таким чином, дане дослідження досліджувало один з типів багатозначності, а

саме полісемію, досліджуючи репрезентацію різних значень семантично складного багатозначного слова.

АНОТАЦІЯ

根据对多义词单位的翻译问题、其原因和分类的研究，可以得出一些结论。首先，多义词是任何语言的一个重要和普遍特征，包括汉语和乌克兰语。

其次，汉语的特点是有大量的多义词，这表明研究和学习这种语言的复杂性，以及需要了解词语使用的背景。

随着跨文化交流的深入，汉语的使用也越来越广泛。汉语言文学中多义词的翻译应强调词汇表达的语境，乌克兰语语言文学中多义词的翻译应采取意译和逐字翻译相结合的方式进行。

我希望这项研究能够启发其他人对汉语中的多义词做进一步研究。在未来的研究中，将收集更多与此现象相关的数据，以便更充分地讨论多义词的含义之间的内部关系，因为本研究中的例子数量有些有限。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грибіник, Ю. (2015, 1 лютого). Явища полісемії та омонімії в англійській геодезичній термінології. *Young Scientist*, 2(17), 1–2.
2. Гром, Т. (б. д.). Особливості перекладу багатозначних слів. (с. 44–48). НАУ.
3. Катфорд, Дж. (2004, 15 травня). Лінгвістична теорія перекладу (Catford J.C. A Linguistic Theory of Translation). *Philology Now*, 1(4), 208.
4. Копоріз, О. (б. д.). Явище полісемії у юридичній термінології сучасної китайської мови. 81–85.
5. Теглівець, Ю. (2007, 2 травня). Особливості полісемії та омонімії складених термінів із семою вода. *Львівська політехніка*, (4), 1.
6. Усата, В. К. (2021). *Полісемія як причина виникнення помилок при машинному перекладі на основі твору Джека Лондона «Біле ікло»* [Неопубл. дис. канд. філол. наук]. НАУ.
7. *Chine-culture.com*. (б. д.). <https://www.chine-culture.com/uk/китайський/китайський-словник.php#result>
8. Gortych-Michalak, K., & Grzybek, J. (2013). Polysemic terms in chinese, german, greek and polish legal language. a comparative study. *Comparative Legilinguistics International Journal for Legal Communication*, 15, 22–24.
<https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/10117/1/Polysemic%20terms%20in%20Chinese,%20German,%20Greek%20and%20Polish.pdf>
9. Huan, S. (2006). Chinese as a metonymic language. У *Polysemy* (с. 223–230). National Taiwan University.
10. Hui, E. S., & Hong Gao, H. (2016). The polysemy of the chinese action verb “dǎ” and its implications in child language acquisition. У *Lnai* (с. 12–14).
11. Huichen, S. H., Chen, Y.-C., & Wu, Y.-C. (2016, 1 травня). Representation of polysemy in mandarin verbs: Chī, dǎ, and xǐ*. *Concentric: Studies in Linguistics*, 42(1), 1–2.
12. Lu, W.-l. (2019). The polysemy of Mandarin hai revisited. У *When constructions meet context* (67-ме вид., с. 47–72). Masaryk University.
13. Qin, G. (б. д.). Chinese translation techniques of polysemous words in English language and literature from a cross-cultural perspective. 2019 3rd International Conference on Education, Management and Social Science (EMSS 2019) Published by CSP © 2019 the Authors 317.

14. Sak, H. E., & Hong, H. (2016). The polysemy of the chinese action verb “dǎ” and its implications in child language acquisition. School of Humanities and Social Sciences, Nanyang Technological University, 14 Nanyang Drive, Singapore 637332.
15. Ursini, F., Qi, R., & Zhang, S. (2021, 8 грудня). The polysemy and hyponymy of mandarin spatial prepositions and localisers: Building semantic maps from the ground up. *Front. Commun*, 8(6), 2–3.
16. Yang, J. (2017). *У Motifs in language and text* (с. 21). De Gruyter Mouton.
17. 字. Espresso. (2022, 24 жовтня). *Learn chinese polysemy – different meanings of 口气 and 一口气 (口 part 3)* [Відео]. youtube. <https://youtu.be/r2IRCIKTjgo>
18. 安天老师. (2021, 28 лютого). *Some thoughts on the polysemy of chinese verbs*. zhongwenmijue.com. <https://zhongwenmijue.com/2021/02/28/some-thoughts-on-the-polysemy-of-chinese-verbs/>
19. 木浮生. (2019). *世界微尘里*. <https://www.loying.cc/book/weichen/>
20. 许旖庭. (2009). 从语境诠释汉语多义词之研究 = **chinese polysemy: A contextual perspective**.
21. Шлапак, І. М. (2016, 25 травня). Термінологічна полісемія у перекладі науково-технічної літератури. *Соціум. Документ. Комунікація*, (1), 227–233.
22. Гребченко, А. О. (2018). Особливості семантичної структури багатозначних слів. 1(3), 1–2.
23. Lv, Y. (2014). A study of polysemy on chinese body-part terms tou ‘head’ and yan ‘eye’: A cognitive approach. (с. 45–49). Faculty of languages and linguistics university of malaya kuala lumpur.
24. Боровикова, Н. А., & Ли, В. (2014). Метафора в китайських фразеологізмах. 12–17.
25. Корж, С. (б. д.). *What?Com*. <https://what.com.ua/leksiko-semantichnii-variant/>
26. Ментинська, І. (б. д.). Явище полісемії у системі українських комп’ютерних термінів. (18-те вид., с. 51–53). УДК 81'373.46:004.
27. Сога, Л. В. (2015, 23 травня). Полісемія як мовна універсалія в системі європейських мов. 1(23).
28. 1. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської і української мов. – Вінниця: Нова книга. – 2008. – 248 с
29. 6. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.

Фабіан, М. (2010, 13 травня). Лексична полісемія як спосіб системної організації етикетної лексики. *Ужгородський національний університет*, 2(67).

ДОДАТКИ

Табл. 1 (Посилання 23)

Rank	<i>Dǎ</i> Set Phrase	Semantic Domain	Usage Rate of <i>Dǎ</i> (%)
1	打电话 [dǎ diànhuà] (make a phone call)	Social Interaction	80.0
2	打耳光 [dá ěrguāng] (slap in the face)	Physical Punishment	63.3
3	打蚊子 [dǎ wénzi] (hit the mosquito)	Battle	56.7
4	打针 [dǎ zhēn] (inject)	Insertion	53.3
5	打屁股 [dǎ pìgǔ] (spank on the	Physical Punishment	50.0

	buttock)		
6	打手心 [dǎ shǒuxīn] (beat on the palm)	Physical Punishment	43.3
7	打鼓 [dǎ gǔ] (drum a drum)	Sound Source	36.7
8	打棒球 [dǎ bàngqiú] (play baseball)	Game	30.0
8	打架 [dǎ jià] (fight)	Battle	30.0
10	打油 [dǎ yóu] (refuel)	Insertion	26.7
11	打高尔夫球 [dǎ gāoěrfūqiú] (play golf)	Game	20
12	打喷嚏 [dǎ pēnti] (sneeze)	Physiological Reaction	16.7
13	打篮球 [dǎ lánqiú] (play basketball)	Game	6.7
13	打哈欠 [dǎ hāqiàn] (yawn)	Physiological Reaction	6.7
13	打招呼 [dǎ zhāohu] (greet someone)	Verbalisation	6.7
13	打麻将 [dǎ májiāng] (play mahjong)	Game	6.7
17	打灯笼 [dǎ dēnglóng] (hold up a lantern)	Upholding	3.3
17	打呼噜 [dǎ hūlu] (snore)	Physiological Reaction	3.3
17	打扑克 [dǎ pūkè] (play poker)	Game	3.3